

Lausunto

17.03.2026

Asia: VN/35786/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuosina 2017 ja 2019 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Amnesty Internationalin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuosina 2017 ja 2019 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (VN/35786/2025)

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Tiivistelmä

Amnesty International pitää tervetulleena hallituksen esitysluonnosta Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuosina 2017 ja 2019 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. On tärkeää, että Suomi Rooman perussäännön sopimuspuolena tukee kansainvälistä oikeutta ja ehkäisee rankaisemattomuutta kansainvälisistä rikoksista, riippumatta niiden tapahtumapaikasta ja väitetystä tekijästä.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa korostetaan kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustamista. Tällä hetkellä Suomi kuitenkin itse purkaa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää irtautumalla Ottawan henkilömiinoja koskevasta sopimuksesta. Eduskunta on myös säättänyt kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden vastaisen lain rajaturvallisuudesta ja hallitus pyrkii heikentämään palautuskiellon velvoittavuutta Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.

Rooman perussäännön kattavuuden edistämisen ohella on äärimmäisen tärkeää, että Suomi omalta osaltaan tukee Kansainvälisen rikostuomioistuimen (myöhemmin ICC:n) tosiasiallista toimintaa konkreettisella tuella, muun muassa varmistamalla tuomioistuimelle riittävät resurssit.

Vastuuvollisuuden ja sopimusvelvoitteiden edistämisen tärkeys

Hallituksen esitysluonnos koskee Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuosina 2017 ja 2019 tehtyjen muutosten hyväksymistä ja voimaansaattamista kansallisessa lainsäädännössä. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön 8 artiklaan vuosina 2017 ja 2019 tehdyt muutokset.

Esitysluonnoksen mukaan Rooman perussäännön vuosien 2017 ja 2019 sopimusmuutosten tavoitteena oli lisätä Rooman perussääntöön ICC:n toimivaltaan kuuluviksi sotarikoksiksi biologisten aseiden, sirpaleaseiden ja laseraseiden käyttö sekä kansainvälisissä että valtiosisäisissä aseellisissa selkkauksissa ja siviilihenkilöiden näännyttämisen käyttäminen sodankäyntimenetelmänä myös valtiosisäisissä aseellisissa selkkauksissa.(1)

Muutosten tarkoituksena oli esitysluonnoksen mukaan laajentaa Rooman perussäännössä tarkoitettua sotarikokset vastaamaan kansainvälisen tapaoikeuden sisältöä, jossa näiden aseiden ja sodankäyntimenetelmien käyttö tunnustetaan humanitaarisen oikeuden vastaiseksi teoksi niin valtioiden välisissä kuin valtion sisäisissäkin aseellisissa selkkauksissa.(2)

Amnesty International pitää esitystä tervetulleena. On tärkeää, että Suomi Rooman perussäännön sopimuspuolena tukee kansainvälistä oikeutta ja ehkäisee rankaisemattomuutta kansainvälisistä rikoksista, riippumatta niiden tapahtumapaikasta ja väitetystä tekijästä. Rooman perussäännön muutosten hyväksyminen on tässä keskeistä.

Korostamme myös haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojelua aseellisissa konflikteissa. Erityisesti naisten, ikääntyneiden, vammaisten ja lasten asemaan ja oikeuksiin ja niiden toteutumiseen tulisi kiinnittää huomiota.(3)

Esitysluonnoksessa todetaan myös, että kansainvälisen oikeuden kunnioittaminen ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen ovat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kulmakiviä. Lisäksi Suomi on sitoutunut tukemaan ICC:tä sekä edistämään kaikkein vakaviimpiin kansainvälisiin rikoksiin syyllistyneiden rikosoikeudellisen vastuun toteutumista.(4)

Amnesty International pitää Suomen sitoutumista kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustamiseen tärkeänä, mutta muistuttaa samalla johdonmukaisuudesta ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Johdonmukaisuuden on merkittävä myös kansainvälisten sopimusten kunnioittamista ja uusien sopimusten laatimisen edistämistä. Tällä hetkellä Suomi itse purkaa kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää irtautumalla Ottawan henkilömiinoja koskevasta sopimuksesta.

Suomi on myös säätänyt kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden vastaisen lain rajaturvallisuudesta, jossa poiketaan jopa ehdottomista kansainvälisen oikeuden velvoitteista, kuten ehdottomasta palautuskiellosta. Lisäksi Suomi pyrkii heikentämään kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää painostamalla Euroopan neuvostoa muuttamaan palautuskiellon velvoittavuutta Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.

Tuki Kansainväliselle rikostuomioistuimelle ICC:lle

Kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä ja sen osana ICC ovat äärimmäisen tärkeitä vakavien ihmisoikeusloukkausten ja kansainvälisten rikosten tarkastelussa. Järjestelmä ja sen mekanismit, kuten kansainväliset tuomioistuimet ja ihmisoikeuksien valvontaelimet, toimivat kriittisenä suojana rankaisemattomuutta, epäoikeudenmukaisuutta ja kasvavia autoritaarisia käytäntöjä vastaan. Ne tarjoavat myös ihmisoikeuspuolustajille, loukkausten uhreille ja oikeuksien haltijoille yhden harvoista jäljellä olevista reiteistä saada oikeutta ja edistää vastuuvollisuutta.

Rooman perussäännön kattavuuden edistämisen ohella onkin äärimmäisen tärkeää, että Suomi omalta osaltaan tukee ICC:n tosiasiallista toimintaa konkreettisilla toimilla. ICC:lle on tarjottava tukea sen toiminnan jatkumisen varmistamiseksi, muun muassa takaamalla riittävät resurssit sekä pääsy rahoitus- ja IT-palveluihin.

Suomen tulee yhdessä muiden Rooman perussäännön sopimusvaltioiden kanssa varmistaa, että ICC on suojattu, valmistautunut ja kestävällä pohjalla pakotteiden tai muiden uhkien edessä. Valtioiden on oltava valmiita reagoimaan ennakoivasti ja painokkaasti ICC:hen kohdistuviin pakotteisiin sekä lieventämään niiden vaikutusta.

Suomen tuki kansainväliselle oikeudelle ja rankaisemattomuuden ehkäisemiselle kansainvälisistä rikoksista tarkoittaa ennen kaikkea vahvaa yhteistyötä ja tukea Kansainväliselle rikostuomioistuimelle, sen ratkaisujen täysimääräistä noudattamista sekä yhteistyötä YK:n ja muiden kansainvälisten vastuumekanismien kanssa sekä myös niiden tukemista.

Viitteet:

(1) Lausuntopalvelu, 2026, Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuosina 2017 ja 2019 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi, s. 6.

(2) Lausuntopalvelu, 2026, Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuosina 2017 ja 2019 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi, s. 6.

(3) Ks. Amnesty International, 2026, Armed conflict, <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/armed-conflict/>.

(4) Lausuntopalvelu, 2026, Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuosina 2017 ja 2019 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi, s. 3.

Härkönen Vilja
Amnesty International Suomen osasto